

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta
Ústav informačních studií a knihovnictví

Studijní program: informační studia a knihovnictví
Studijní obor: informační studia a knihovnictví

Veronika Ježková

Poslední vývoj pojetí informační profese

Bakalářská práce

Kladno 2009-05-08

Vedoucí bakalářské práce: Doc. PhDr. Rudolf Vlasák

Oponent bakalářské práce:

Datum obhajoby:

Hodnocení:

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a že jsem uvedla všechny použité informační zdroje.

V Kladně, 8. května 2009

.....

podpis studenta

Identifikační záznam

JEŽKOVÁ, Veronika. *Poslední vývoj pojetí informační profese [The Latest Progression of the Information Profession Conception]*. Kladno, 2009-05-08. 46 s. 2 s. příl. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Vedoucí bakalářské práce Doc. PhDr. Rudolf Vlasák.

Abstrakt

Cílem bakalářské práce je charakterizovat postavení informačního pracovníka v dnešní společnosti. Práce vytváří souhrn základních poznatků o informační profesi a zároveň tuto oblast zpřehledňuje. První část práce vymezuje základní pojmy týkající se informační profese, popisy konkrétních informačních profesí a pojmy z oblasti informačního vzdělávání. Dále je uveden přehled oborů v rámci studia informační vědy v České republice a následné možnosti uplatnění absolventů tohoto studia. V bakalářské práci je kladen důraz na jednu ze zásadních organizací, týkajících se informační profese - Svaz knihovníků a informačních pracovníků České republiky – jeho historii, organizaci, projekty i mezinárodní spolupráci. Prostor je věnován také stručné charakteristice České informační společnosti. [Autorský abstrakt].

Klíčová slova

Informační profese, informační pracovníci, informační studia, kompetence informačních pracovníků, Svaz knihovníků a informačních pracovníků České republiky, Česká informační společnost

Obsah

<u>OBSAH.....</u>	<u>1</u>
<u>PŘEDMLUVA.....</u>	<u>4</u>
<u>1. ÚVOD.....</u>	<u>6</u>
<u>3. VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ.....</u>	<u>8</u>
3.1 ZÁKLADNÍ POJMY TÝKAJÍCÍ SE INFORMAČNÍ PROFESE.....	8
3.1.1 Informační věda.....	8
3.1.2 Informační profese.....	9
3.1.3 Competitive Intelligence.....	9
3.2 POJMY OZNAČUJÍCÍ INFORMAČNÍ PROFESE.....	9
3.2.1 Informační pracovník.....	9
3.2.2 Informační specialista.....	10
3.2.3 Informační manažer.....	10
3.2.4 Informační inženýr.....	10
3.2.5 Informační zprostředkovatel.....	11
3.2.6 Informační konzultant.....	11
3.2.7 Informační producent.....	11
3.2.8 Rešeršér.....	11
3.3 POJMY V OBLASTI INFORMAČNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ.....	12
3.3.1 Informační vzdělávání.....	12
3.3.2 Informační výchova.....	12
3.3.3 Informační gramotnost.....	12
3.3.4 Kompetence informačních pracovníků.....	13
<u>4. INFORMAČNÍ STUDIA.....</u>	<u>14</u>
4.1 KONCEPCE INFORMAČNÍHO VZDĚLÁNÍ V ČESKÉ REPUBLICE.....	15

<u>4.2 AKREDITOVANÉ STUDIJNÍ PROGRAMY OBORU INFORMAČNÍ STUDIA A KNIHOVNICTVÍ (INSK).....</u>	<u>16</u>
<u>4.2.1 Univerzita Karlova v Praze.....</u>	<u>16</u>
<u>4.2.2 Vyšší odborná škola informačních služeb.....</u>	<u>17</u>
<u>4.2.3 Slezská univerzita v Opavě.....</u>	<u>18</u>
<u>4.2.4 Masarykova univerzita v Brně.....</u>	<u>19</u>
<u>4.3 UPLATNĚNÍ KVALIFIKOVANÝCH INFORMAČNÍCH PROFESIONÁLŮ.....</u>	<u>20</u>
<u>4.3.1 Kompetence informačních pracovníků.....</u>	<u>21</u>
<u>4.4 INFORMAČNÍ VÝCHOVA A INFORMAČNÍ GRAMOTNOST.....</u>	<u>22</u>
<u>4.4.1 Pracovní skupina pro informační výchovu a informační gramotnost na VŠ.....</u>	<u>23</u>
<u>4.4.2 Společnost pro rozvoj informační gramotnosti.....</u>	<u>24</u>
<u>4.5 PROJEKTY V OBLASTI INFORMAČNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ.....</u>	<u>24</u>
<u>4.5.1 Návrh bakalářského studijního programu pro informační profesionály.....</u>	<u>24</u>
<u>4.5.2 Evropský průvodce kompetencemi v oboru knihovnických a informačních služeb.....</u>	<u>25</u>
<u>4.5.3 American Library Association (ALA).....</u>	<u>25</u>
<u>5. SVAZ KNIHOVNÍKŮ A INFORMAČNÍCH PRACOVNÍKŮ ČR.....</u>	<u>27</u>
<u>5.1 MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE.....</u>	<u>28</u>
<u>5.2 PROJEKTY.....</u>	<u>29</u>
<u>5.2.1 CECUP a CELIP.....</u>	<u>29</u>
<u>5.2.2 Projekt DECIDoc.....</u>	<u>29</u>
<u>5.2.3 CERTIDoc.....</u>	<u>32</u>
<u>6. ČESKÁ INFORMAČNÍ SPOLEČNOST.....</u>	<u>36</u>
<u>6.1 PROJEKTY A AKCE.....</u>	<u>37</u>
<u>6.1.1 Konference IKI.....</u>	<u>37</u>
<u>6.1.2 Jinonické informační pondělky.....</u>	<u>37</u>

<u>7. ZÁVĚR.....</u>	<u>39</u>
<u>SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....</u>	<u>41</u>
<u>SEZNAM OBRAZOVÝCH PŘÍLOH.....</u>	<u>47</u>
<u>SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....</u>	<u>48</u>

Předmluva

Oblast informační profese je tématem, které se neustále rozvíjí a v každém svém období vývoje má svá specifika. Možnosti studia informační vědy a následné uplatnění jeho absolventů nabízí širokou škálu možností, ve kterých se není lehké orientovat. Dané téma bakalářské práce jsem zvolila s cílem vytvořit charakteristiku postavení informačního pracovníka v dnešní společnosti. Tato práce by měla pomoci objasnit, že kromě práce v knihovně existují i jiné zajímavé možnosti, jak uplatnit vědomosti a praktické zkušenosti získané během studia.

Zdroje k danému tématu jsem volila nejprve na základě bibliografické rešerše, kterou jsem zaměřila především na témata informační profese, informační vzdělávání, informační gramotnost, informační společnost a kompetence informačních pracovníků. Pro rozlišení základních pojmů jsem jako hlavní zdroj využila Českou terminologickou databázi knihovnictví a informační vědy (TDKIV). Ve vyhledávání zdrojů jsem se zaměřovala z velké části na elektronické zdroje, a to především články v elektronických seriálech, ve kterých jsem našla mnoho podnětných informací.

Text práce je uspořádán do šesti kapitol, které se dále člení na podkapitoly. Úvod práce nastiňuje problematiku informační profese. Ve druhé kapitole vymezují základní pojmy, pro přehlednost rozdělené na pojmy týkající se informační profese, pojmy označující informační profese a pojmy týkající se oblasti informačního vzdělávání. Ve třetí kapitole se zabývám informačními studii. Nejprve uvádím současnou koncepci informačního vzdělání v České republice. Následně předkládám základní údaje o akreditovaných studijních programech oboru Informační studia a knihovnictví (INSK) u nás. Další podkapitoly zaměřuji na uplatnění kvalifikovaných informačních profesionálů a současné projekty v oblasti informačního vzdělávání. Do čtvrté a páté kapitoly jsem zahrнула Svaz knihovníků a informačních pracovníků České republiky a Českou informační společnost. V těchto kapitolách jsem se zaměřila na stručnou charakteristiku těchto organizací, zdůrazňuji zejména jejich mezinárodní spolupráci v oboru a nejdůležitější projekty, na kterých se tyto organizace podílely či stále podílejí. V závěru posuzuji splnění počátečních cílů v jednotlivých bodech práce.

Práce obsahuje 46 stran textu včetně seznamu použitých zdrojů a seznam obrazových příloh, které jsou v textu průběžně odkazovány. Na závěr je pro lepší přehled připojen seznam použitých zkratk. Seznam použité literatury a citace v textu jsou uváděny v souladu s normami ISO 690 a ISO 690-2. V práci jsem využívala metodu citování pomocí průběžných poznámek.

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucímu mé práce Doc. PhDr. Rudolfu Vlasákovi za cenné připomínky k práci.

1. Úvod

Obor Informační studia a knihovnictví je jedním z nejdynamičtěji se rozvíjejících oborů. Množství informací neustále roste, ale není lehké se v něm správně a efektivně zorientovat. Je proto třeba odborníků, kteří se v tomto obrovském množství informací budou umět pohybovat – a to jsou **informační profesionálové**. Osobní zkušenosti mi dokazují, že pojem informační profese není laické veřejnosti zcela jasný. Slovo „informační“ každému připomene nejprve počítače, proto lidé, kteří se s pojmem „informační profese“ nesetkali v rámci studia, jej většinou zaměňují s informatikou. Tyto obory spolu sice souvisí, rozdíl mezi nimi je však jasný – zatímco informační věda se zabývá informacemi jako takovými, „informatika“ (computer science) se zabývá informacemi spíše ve formě dat, a to „převážně se zaměřením na využití informačních technologií“¹, na „bázi počítačových a telekomunikačních sítí“.² Navíc záměna s informatikou není jediným úskalím ve výkladu podstaty informační profese.

Pro orientaci v informační profesi musíme pochopit nejprve základní pojmy a související termíny (viz kapitola 2). Pojmy jsou rozděleny pro přehlednost do několika skupin. K pojům jsou často představeny také jejich další varianty, případně anglické ekvivalenty.

Pro informačního pracovníka je podstatné především vzdělání, dostatečná praxe v oboru a bezpochyby také další osobnostní kvality jedince. Zásadním předpokladem profesionality v oboru by mělo být zvyšování úrovně informační gramotnosti, jejímž základem je informační vzdělávání. Primárně je třeba se zaměřit na vysokoškolské studium v oboru informační věda a knihovnictví. Tento obor má v České republice již dlouholetou historii, ta je však v této práci pojata stručně, s vytyčením nejpodstatnějších momentů rozvoje informačních studií od jejich počátku k současnosti.

¹ KTD : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (dále jen TDKIV), termín „informatika“

² VLASÁK, Rudolf, S Ikarem do nového tisíciletí

Obor informační věda a knihovnictví lze u nás studovat na několika vysokých školách (viz kapitola 3). Uplatnění absolventa těchto studií je velmi široké a zasahuje také do různých odvětví – rozhodně se netýká jen knihoven a informačních center jako takových. Takový člověk se proto může uplatnit všude tam, kde je potřeba práce s informacemi jakéhokoli druhu, což přináší rozsáhlé možnosti.

V rámci mimoškolního vzdělávání a odborné přípravy knihovníků a informačních pracovníků hraje v naší republice významnou roli Svaz knihovníků a informačních pracovníků České republiky (viz kapitola 4) a také sdružení Česká informační společnost, (viz kapitola 5) a proto se i na ně v posledních, ale neméně důležitých kapitolách zaměřuji, především v souvislosti s projekty, na kterých se podílejí.

3. Vymezení základních pojmů

Pokud chceme porozumět informační profesi jako takové, musíme nejprve pochopit základní pojmy. Pro některé z těchto pojmů nemusí být jednoznačná charakteristika. Ve světě je pojetí informačních pracovníků velmi různorodé. V České republice jsou nejužívanějšími termíny „*informační pracovník*“ (nebo také *informační profesionál*), celosvětově jsou nejpoužívanější „*information professional*“, „*information manager*“ či „*information officer*“.³

Nesrovnalosti v chápání informační profese může přinést také záměna „*informační profese*“ za „*knihovnictví*“. V samotném rámci oboru Informační vědy a knihovnictví, s ohledem na neustálý rozvoj, je třeba se pozastavit nad tím, že rozdíly mezi těmito oblastmi se v mnoha případech stírají a je proto na místě otázka, jaký rozdíl by tedy měl být mezi knihovníkem a informačním pracovníkem.

Ačkoli mají tato profesní odvětví stejný základ ve sféře vzdělávání a samozřejmě také v historickém vývoji, dnes musíme brát v úvahu odlišné pojetí těchto oblastí. Povolání knihovníka je úzce vymezeno knihovnou jako institucí, informační pracovník je však povolání soustřeďující se „*okolo praktické činnosti celé řady typů informačních institucí a informačních pracovišť*“,⁴ na což je třeba brát zřetel.

3.1 Základní pojmy týkající se informační profese

3.1.1 Informační věda

Informační věda je obecná věda o informacích, zabývá se „*zákonitostmi procesů vzniku, zpracování, měření, kódování, ukládání, transformace, distribuce a recepce informací ve společnosti*“. Norma ČSN ISO 5127-2003 popisuje informační vědu jako „*zkoumání funkcí, struktury a přenosu informací a řízení informačních systémů*“.⁵ Běžně je používán také anglický termín „*information science*“.

³ SLÁMOVÁ, Hana, Návrh bakalářského studijního programu pro informační profesionály, s. 4

⁴ VLASÁK, Rudolf, Informační sektor, informační profese a informační vzdělávání, s. 161

⁵ TDKIV, termín „*informační věda*“

Oproti informační vědě zkoumá knihovní věda („*library science*“) informační toky na stejném principu, ale jen v rámci knihoven. V terminologii se knihovní věda udává jako „*součást informační vědy*“.⁶

3.1.2 Informační profese

Pojem „*informační profese*“ může zahrnovat soubor mnoha povolání, která profesionálně vykonávají činnosti spojené se shromažďováním, zpracováním a pohybem informací v oblastech informační vědy.

3.1.3 Competitive Intelligence

Competitive Intelligence (CI) se zabývá zjišťováním, sledováním a vyhodnocováním „*konkurenčního prostředí s cílem odhalit slabé a silné stránky konkurence, rozpoznat její strategické záměry*“.⁷ K tomuto „*odhalování konkurence*“ se využívá veřejně přístupných informačních zdrojů, samozřejmě vždy jen legální cestou. V činnosti CI se velmi dobře uplatňují právě informační pracovníci.

Dle **Papíka**⁸ využívá CI „*zdroje nepublikované*“ (ale veřejně přístupné), „*polopublikované*“ (tzv. šedá literatura) a „*publikované*“.

3.2 Pojmy označující informační profese

3.2.1 Informační pracovník

Informační pracovník (jinak také „*informační profesionál*“) je odborný pracovník, který vykonává „*informační činnost v různých oblastech informačního sektoru*“.⁹ Anglickými ekvivalenty k tomuto termínu jsou „*information worker*“, „*information officer*“, „*information professional*“. Je tedy naprosto zřetelný rozdíl, pokud srovnáme informačního pracovníka s knihovníkem (angl. „*librarian*“), který je vždy vázán institucí – knihovnou.

⁶ TDKIV, termín „knihovní věda“

⁷ PAPIK, Richard, Competitive Intelligence, informační služby, Internet a informační profese, s. 2

⁸ PAPIK, Richard, Metody Competitive Intelligence na Internetu, s.5-7

⁹ TDKIV, termín „informační pracovník“

3.2.2 Informační specialista

Informační specialista (dříve označován jako „oborový referent“) je „odborný pracovník zaměřený na specifický obor“¹⁰ (např. chemie, lékařství, právo), který poskytuje „informační služby odborným uživatelům, zejména ve formě řešerší“.

Podle normativního výkladu (v ČSN ISO 5127-2003 uveden pod pojmem „oborový specialista“) jde o pracovníka určité organizace, velmi znalého v daném oboru, který je odpovědný za „výběr a předmětovou katalogizaci přírůstků“ a „související informační služby“.¹¹ Anglický ekvivalent je „information specialist“.

3.2.3 Informační manažer

Informační manažer je „informační pracovník, který zabezpečuje projektování, organizaci a provoz informačních systémů jako podkladu pro efektivní rozhodovací a řídicí procesy.“¹² Podle normativního výkladu jde o osobu, která je „zodpovědná za informační management“. Anglický ekvivalent je „information manager“.

Informační manažer patří k novějším profesím, tato profese se začala rozšiřovat v Americe až v 80. letech 20. století. Informační manažer bývá zodpovědný za informační toky konkrétní společnosti a je přímo podřízen jeho řediteli, v čemž spočívá odlišnost od informačního specialisty, který vykonává totéž, jen na úrovni oboru či odvětví.¹³

3.2.4 Informační inženýr

Informační inženýr se „zaměřuje na řízení, analýzu, projektování a fungování automatizovaných informačních systémů, expertních a znalostních systémů a systémů řízení informací.“¹⁴ Anglickým ekvivalentem je termín „information engineer“.

¹⁰ TDKIV, termín „informační specialista“

¹¹ TDKIV, termín „informační specialista“

¹² TDKIV, termín „informační manažer“

¹³ CEJPEK, Jiří, Informace, komunikace a myšlení, s. 159

¹⁴ TDKIV, termín „informační inženýr“

3.2.5 Informační zprostředkovatel

Informační zprostředkovatel je spíše obecnějším termínem, který může označovat osobu či organizaci, která se zabývá „zprostředkováním a prodejem informačních produktů a služeb“ nebo také může zprostředkovat „kontakt koncového uživatele s informačním systémem“.¹⁵ Mezi informační zprostředkovatele můžeme zahrnout informační prostředníky či „*brokery*“, poskytovatele služeb a informací. Norma ČSN-2000B:3.3.6 udává termín „*poskytovatel služby*“. Anglickými ekvivalenty jsou „*information broker*“, „*information provider*“ a „*information intermediary*“. Podle normy ČSN ISO 5127-2003 jde o osoby, které poskytují informace „*komerčně*“.

3.2.6 Informační konzultant

Informační konzultant (neboli informační poradce) může být osoba či organizace, která poskytuje „*komplexní informační služby objednatelům*“.¹⁶ Anglickými ekvivalenty jsou „*information consultant*“ a „*information adviser*“.

3.2.7 Informační producent

Informační producent (jinak také producent databáze) je osoba či organizace, která se zabývá „*tvorbou a prodejem tištěných nebo elektronických informačních produktů*“.¹⁷

3.2.8 Rešeršér

V neposlední řadě je rešeršér, odborný pracovník, který zpracovává požadavky uživatelů a vyhledává informace v odpovídajících informačních zdrojích. Výsledkem jsou rešerše, které mohou obsahovat „*dokumentografické i faktografické informace*“.¹⁸ Anglickým ekvivalentem je „*searcher*“, případně „*retrieval specialist*“.

¹⁵ TDKIV, termín „informační zprostředkovatel“

¹⁶ TDKIV, termín „informační konzultant“

¹⁷ TDKIV, termín „informační producent“

¹⁸ TDKIV, termín „informační rešeršér“

3.3 Pojmy v oblasti informačního vzdělávání

3.3.1 Informační vzdělávání

Informační vzdělávání je „ucelený formativní proces získávání znalostí, vědomostí a návyků z oborů a disciplín, které se zabývají shromažďováním, zpracováním, uchováváním, zpřístupňováním a využíváním informací“.¹⁹ V angličtině je převážně využíván pojem „*information education*“. Informační vzdělávání je třeba „*chápat jako dlouhodobý proces vedoucí k informačně gramotné společnosti*“.²⁰

3.3.2 Informační výchova

Informační výchova je v terminologii uváděna také jako „*příprava (či výchova) uživatelů informací*“. Jde o výuku a školení uživatelů s cílem získání či rozvinutí jejich „*schopnosti samostatné práce s informačními zdroji a využívání služeb knihovny*“.²¹ Dle normy ČSN ISO 5127-2003 je tento pojem vyložen jako „*školení uživatelů*“. Anglickými ekvivalenty jsou „*bibliographic instruction*“ a „*user education*“.

3.3.3 Informační gramotnost

Informační gramotnost („*information literacy*“), jinak také informační úroveň uživatelů, je schopnost veškeré práce s informacemi s pomocí „*dostupných informačních metod a technologií*“.²²

Koncepce Národního programu informační gramotnosti definuje informační gramotnost jako „*schopnost uvědomit si a formulovat své informační potřeby, orientovat se v informačních zdrojích, vyhledat informace prostřednictvím informačních a komunikačních technologií, tyto informace vyhodnotit a využít při řešení konkrétní životní situace či odborného úkolu*“.²³

Neměli bychom si však plést informační gramotnost s počítačovou gramotností. „*Informační gramotnost je širší pojem. U informačně gramotného*

¹⁹ TDKIV, termín „informační vzdělávání“

²⁰ POJEROVÁ, Kateřina, Informační gramotnost – vědomosti a dovednosti pro život

²¹ TDKIV, termín „příprava uživatelů informací“

²² TDKIV, termín „informační gramotnost“

²³ SLÁMOVÁ, Hana, Návrh bakalářského studijního programu pro informační profesionály, s. 13

*jedince je předpokládána počítačová gramotnost, naopak počítačově gramotný jedinec nemusí být nutně informačně gramotný.*²⁴

3.3.4 Kompetence informačních pracovníků

Komunikační kompetenci označuje **Nakuma** jako „*schopnost člověka předat někomu zprávu přijatelně rychle a správně, s využitím toho, co člověk posoudí jako nejpřiměřenější kódující znaky*“.²⁵ Je tedy jasné, že jedním z nejdůležitějších faktorů musí být odborné znalosti. **Vybíral** však navíc dodává, že kompetence je určena navíc také vlastním „*sebepojetím a sebevědomím*“ a rozhodující mohou být i „*povahové vlastnosti*“.²⁶ Z toho vyplývá, že také kompetence informačního pracovníka nebudou záviset jen na jeho odborných znalostech, nýbrž i na povaze a obecných dovednostech.

Tzv. Lisabonský proces ve svých strategických cílech poukazuje na „*klíčové kompetence*“²⁷ - jejich rozvoj, identifikaci, zpřístupnění kompetencí každému člověku, podporu validity a jejich zhodnocení.

²⁴ DOSTÁL, Jiří, Informační a počítačová gramotnost – klíčové pojmy informační výchovy. s. 62

²⁵ In VYBÍRAL, Zbyněk, Psychologie lidské komunikace, s. 37

²⁶ VYBÍRAL, Zbyněk, Psychologie lidské komunikace s. 37-38

²⁷ HUČÍNOVÁ, Lucie, Klíčové kompetence

4. Informační studia

Knihovnictví má kořeny již v dávné minulosti, v dobách, kdy se začalo používat písmo. Ve svých počátcích bylo především praktickým povoláním, které vycházelo jednoduše z potřeby uchovávat informace. Až koncem 19. století se začalo měnit v povolání, které vyžaduje určitou odbornou přípravu.²⁸ Ve světě i v Čechách se počaly vytvářet základy pro knihovnictví, jak jej známe dnes.

Krátce po založení samostatného Československa (1918) byl pod vedením **L. J. Živného** uspořádán první knihovnický kurz a jen o rok později byl vydán první československý knihovnický zákon, který předepisoval povinné studium či navštěvování kurzů.²⁹ V roce 1920 vznikla Státní knihovnická škola v Praze, jejímž externím ředitelem se na 6 let stal **Z. V. Tobolka**.³⁰ Pod jeho vedením se od roku 1927 konaly při Filozofické fakultě Univerzity Karlovy (dále jen UK) knihovnické kurzy.

Od roku 1953 se mohla Filozofická fakulta UK pyšnit katedrou knihovnictví, která byla „zrovnoprávněna“³¹ s ostatními katedrami této fakulty. V dalších letech byly ke katedře knihovnictví přičleňovány jiné obory a dokonce samotná katedra na určitou dobu přestala spadat pod Filozofickou fakultu a byla připojena k Institutu osvěty a novinářství a poté k Fakultě sociálních věd a publicistiky.

V roce 1966 byla katedra přejmenována na katedru knihovnictví a vědeckých informací. Po roce 1972, v období tzv. normalizace, se katedra vrátila pod křídla Filozofické fakulty a musela se vyrovnávat s těžkostmi své doby. Po tzv. sametové revoluci v roce 1989 se začala pozvolna měnit tvář knihovnicko-informačního vzdělání a to zejména formou spolupráce se zahraničními institucemi. Roku 1993 došlo k prozatím poslednímu přejmenování katedry na Ústav informačních studií a knihovnictví. V čele ústavu stál **Jiří Cejpek** a o rok později do funkce ředitele nastoupil na 8 let **Rudolf Vlasák**. Současným ředitelem Ústavu informačních studií a knihovnictví je od roku 2002 **Richard Papík**.

²⁸ CEJPEK, Jiří, Tři sondy do padesátiletého vývoje studijního oboru „informační studia a knihovnictví“, s. 135

²⁹ CEJPEK, Jiří, Informace, komunikace a myšlení, s. 143

³⁰ CHADIMOVÁ, Jana, Zdeněk Václav Tobolka

³¹ CEJPEK, Jiří, Informace, komunikace a myšlení, s. 146

4.1 *Koncepce informačního vzdělání v České republice*

Vzdělávání v oblasti informační profese zahrnuje oblast „*vědních, aplikačních i praktických disciplín*“.³² Technologicky orientované obory, humanitní a sociální vědy, kognitivní vědy atp., to vše obor informační věda „*využívá a aplikuje, nikoli zahrnuje*“.³³

Obsah a struktura vzdělávání se musí neustále přizpůsobovat pracovnímu trhu, zejména u tak dynamicky se rozvíjejících oborů, jako je informační věda. Propojení studia s praxí je proto „*naprosto nezbytné*“³⁴. K tomu je ale potřeba také soustavně sledovat trh práce a předvídat jeho vývoj. V průběhu vzdělávání je velmi přínosné spojení studenta s konkrétními informačními institucemi a odborníky, což zajistí snadnější začlenění na trhu práce a profesní uplatnění.

Koncepce studia oboru závisí také na společnosti a vývoji jejích potřeb. **Lévy** zdůrazňuje, že v dnešní době „*roste potřeba diverzifikace a individualizace vzdělání*“³⁵, což znamená, že lidé se potřebují vzdělávat podle vlastních potřeb a požadavků a ne podle „*strnulých vzdělávacích programů*“.

Jako problém by se mohlo jevit rozdělení studijního oboru na tři větve³⁶ - knihovnickou, informační a knihovědnou (viz Ústav informačních studií a knihovnictví). Vzhledem k tomu, že v praxi se mohou tato zaměření mnohdy prolínat, je lepší, když student získá v bakalářském studiu nejprve základní a všeobecné znalosti knihovnictví a informační vědy (tzv. „*jádro vlastního informačního řemesla*“³⁷) a poté se v magisterském studiu může rozhodnout pro konkrétní zaměření. Z toho vyplývá, že koncepci pětiletého magisterského studia je lepší nahradit rozdělením na bakalářský a navazující magisterský studijní program. K tomuto řešení se již na mnoha školách přistoupilo.

³² VLASÁK, Rudolf, Informační sektor, informační profese a informační vzdělávání

³³ VLASÁK, Rudolf, Koncepce univerzitního vzdělávání informačních pracovníků, s. 1

³⁴ JEDLIČKOVÁ, Petra, Informační specialista nebo knihovník?

³⁵ LÉVY, Pierre, Kyberkultura, s. 153-154

³⁶ POSPÍŠILOVÁ, Veronika... [et al.], Vzdělávání informačních pracovníků v Čechách

³⁷ VLASÁK, Rudolf, Informační sektor, informační profese a informační vzdělávání

4.2 Akreditované studijní programy oboru informační studia a knihovnictví (INSK)

V současné době lze v České republice studovat akreditovaný studijní program Informační studia a knihovnictví (kód 7201) na filozofických fakultách v Praze, Brně a Opavě. Významnou vzdělávací roli zastává také Vyšší odborná škola informačních služeb v Praze, jejíž první ročník studia byl zahájen roku 1992. Tato škola umožňuje vzdělávání, které se nalézá na pomezí mezi „*teoreticky hluboce vzdělaným absolventem univerzitního studia a středoškolsky vzdělaným odborníkem*“.³⁸

4.2.1 Univerzita Karlova v Praze

Na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy zabezpečuje výuku v oboru Ústav informačních studií a knihovnictví. Je v České republice bezpochyby nejvýznamnější školou, která zabezpečuje vzdělávání knihovníků a informačních pracovníků.

Obr. 1: Logo UISK³⁹

V Ústavu informačních studií a knihovnictví (dále jen UISK) je vyučován bakalářský a navazující magisterský studijní program Informační studia a knihovnictví. Magisterský program se dále člení na tři druhy specializací – informační, knihovnické a knihovědné zaměření. Na bakalářské studium lze také navázat magisterským oborem Studia nových médií, který byl prvně otevřen roku 2006. Tento obor v sobě spojuje „*oblasti, o které se dnes zajímají jak lidé z médií, filmu a umění, tak programátoři, webdesignéři, informační designéři a další*“.⁴⁰ UISK nabízí také doktorský studijní program (obor Informační věda) a kurzy celoživotního vzdělávání.

³⁸ CEJPEK, Jiří, *Informace, komunikace a myšlení*, s. 155

³⁹ Ústav informačních studií a knihovnictví (<http://uisk.ff.cuni.cz/>)

⁴⁰ JEDLIČKOVÁ, Petra, *Řekl někdo nová média?*, str. 1

Přijímací zkoušku na bakalářské studium tvoří test obecných studijních předpokladů a znalostní test. Přijímací zkouška na magisterské navazující studium se skládá z písemné a ústní části. Písemná část se skládá z psychologického a znalostního testu, v ústní části se posuzují hlubší vědomosti, motivace ke studiu a celkový projev uchazeče.

Obr. 2: Budova UISK (Praha-Jinonice)⁴¹

Dalo by se říci, že studium na UISK je nejlépe orientováno na vzdělávání informačních profesionálů, neboť ostatní zmíněné studijní programy vysokých škol jsou svojí koncepcí studia orientované spíše na povolání tradičního knihovníka, než informačního specialisty, schopného zastávat řadu jiných rozmanitých funkcí.

4.2.2 Vyšší odborná škola informačních služeb

Vyšší odborná škola informačních služeb v Praze se od roku 2003 podílí na realizaci programu Informační studia a knihovnictví Filozofické fakulty Univerzity Karlovy. Tato škola také zajišťuje bakalářský studijní obor Podnikové informační systémy a další nebakalářské vzdělávací programy oboru.

Obr. 3: Logo VOŠIS⁴²

⁴¹ Ústav informačních studií a knihovnictví (<http://uisk.ff.cuni.cz/>)

⁴² Vyšší odborná škola informačních služeb (<http://www.sks.cz/>)

Na novou koncepci bakalářského studia se ve své disertační práci zaměřila zástupkyně ředitele Vyšší odborné školy informačních služeb Hana Slámová. V této práci předkládá návrh bakalářského studijního programu pro informační profesionály.⁴³

4.2.3 Slezská univerzita v Opavě

V roce 1989 bylo zavedeno tříleté bakalářské studium knihovnictví na Filozoficko-přírodovědecké fakultě Slezské univerzity v Opavě. Roku 2003 vzniklo jako organizační složka Ústavu informatiky Oddělení informační vědy, které se soustřeďuje na vzdělávání informačních specialistů, včetně knihovníků.

**Obr. 4: Budova Filozoficko-přírodovědecké fakulty
Masarykovy Univerzity⁴⁴**

V rámci Ústavu bohemistiky a knihovnictví lze nyní studovat bakalářský studijní obor Knihovnictví (možno studovat také dvouoborově) a dále navazující magisterský obor Knihovnictví se zaměřením na veřejné knihovny komunitního typu. Ve výuce je kladen důraz na literární vědu a historii a studenti jsou připravováni přednostně na práci v knihovnách, informačních střediscích a dalších regionálních institucích.

Přijímací zkoušky na bakalářský studijní obor se skládají ze všeobecného testu a testu z cizího jazyka, na magisterské studium je potřeba složit písemnou zkoušku prověřující oblasti veřejného knihovnictví, literatury, kultury, umění a dějin.

⁴³ SLÁMOVÁ, Hana, Návrh bakalářského studijního programu pro informační profesionály

⁴⁴ Filozoficko-přírodovědecká fakulta Slezské univerzity v Opavě (<http://www.fpf.slu.cz/>)

V Ústavu informatiky je možnost studovat bakalářský obor Informační studia se zaměřením na knihovnictví a od roku 2005 také navazující magisterský obor Informační a knihovnická studia.

4.2.4 Masarykova univerzita v Brně

Obor Knihovnictví se zaměřením na knihovědu byl na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně akreditován od roku 1992, roku 2001 začala být koncepce studia realizována jako obor Informační studia a knihovnictví. Tento obor zde spadá pod Kabinet informačních studií a knihovnictví.

Obr. 5: Logo KISK⁴⁵

Program Informační studia a knihovnictví je v Brně možné studovat jako bakalářský nebo navazující magisterský studijní obor. Je koncipován jako transdisciplinární, umožňuje propojení s humanitními a přírodními vědami.

Přijímací řízení na bakalářský obor obnáší pouze test studijních předpokladů, který se využívá na celé Filozofické fakultě. Přijímací řízení do magisterského studia sestává ze skupinového pohovoru nad okruhy bakalářské zkoušky. Fakulta nabízí také možnost celoživotního vzdělávání.

⁴⁵ Kabinet informačních studií a knihovnictví Masarykovy univerzity v Brně (<http://kisk.phil.muni.cz/>)

4.3 Uplatnění kvalifikovaných informačních profesionálů

„Uplatnění absolventů knihovnicko-informačních škol“ vidí **Příbylová**⁴⁶ „v soukromé sféře národního hospodářství“, u menších podniků externě, u větších také interně.

Stále se měnící profese informačního profesionála ukazuje, jak je důležité řešení tematiky kompetencí informačních pracovníků. Pokud dva lidé vystudují magisterské studium ve stejném oboru, ještě to neznamenaá, že mají stejné předpoklady pro jednotlivá zaměstnání. Pracovní nabídky se potom také liší a nemusí přesně formulovat požadavky. Proto je třeba zajímat se o kompetence pracovníků, které mohou lépe tyto požadavky na pracovníka vystihnout. Uchazeč o zaměstnání tak lépe posoudí, zda je daná pozice odpovídající jeho schopnostem.

Jedličková zdůrazňuje, že v této profesi vede příliš dlouhá praxe ke „zkostnatění nikoli profesnímu růstu“.⁴⁷ Tím zdůrazňuje, že pokud je pracovník zaměstnán na jednom místě příliš dlouhou dobu, nemusí to být ku prospěchu jeho vlastních kvalit. Některé znalosti a schopnosti mohou zakrnět, proto je potřeba zvyšovat vlastní „informační gramotnost“

Oblasti poptávky po absolventech vymezuje **Vlasák** tzv. „infosférou“, která zahrnuje šest informačních okruhů⁴⁸:

- **Okruh informací ve vědě a technickém rozvoji** – oblasti výzkumu, projektování, výchovy a vzdělávání, lékařské obory, strategické plánování a řízení, problematika ochrany duševního vlastnictví; hlavním zdrojem informací jsou u tohoto okruhu dokumenty
- **Okruh informací působících v kultuře, umění, zábavě a občanského informování** – zpřístupňování uměleckých děl všeho druhu v podobě tištěných materiálů, ale také v elektronických systémech

⁴⁶ PŘIBYLOVÁ, Martina, Socioekonomické postavení informačních profesionálů v dnešní společnosti: soukromý sektor, s. 14

⁴⁷ JEDLIČKOVÁ, Petra, Rozvoj lidských zdrojů v informační profesi je skutečně klíčový

⁴⁸ VLASÁK, Rudolf, Koncepce univerzitního vzdělávání informačních pracovníků

- **Okruh archivních fondů a na nich založených služeb** – ochrana a zpřístupňování archivních fondů
- **Hospodářské informace** – podpora podnikání formou zabezpečování informovanosti podniků, práce s firemními informačními systémy, databáze hospodářských subjektů
- **Okruh informací ve společenské správě** – práce s informacemi veřejné povahy
- **Okruh hromadných sdělovacích prostředků** – zprostředkování informací bez ohledu na typ uživatelů; zpravodajské agentury, tisk a časopisy, rozhlas, televize atp.

4.3.1 Kompetence informačních pracovníků

Podle Průvodce dovednostmi evropských odborných pracovníků v oboru knihovnických a informačních služeb lze vymezit kompetence do pěti skupin⁴⁹: informace, technologie, komunikace, řízení, kompetence z ostatních (vědních) oborů. Seznam okruhů kompetence je doplněn dvaceti schopnostmi, které jsou také děleny do skupin. Průvodce je dobře strukturovaný materiál, který však může být místy zastaralý nebo hůře „*použitelný pro teorii a praxi*“.⁵⁰

Ve své disertační práci **Slámová** uvádí jako jednu z klíčových kompetencí informačního specialisty „*rutinní znalost informačních technologií*“.⁵¹ Vystihuje také další důležité požadavky na informační specialisty, jako je např. orientace v právních normách.⁵²

⁴⁹ PAPIK, Richard, Kompetence, schopnosti a vlastnosti informačních profesionálů

⁵⁰ V tomtéž

⁵¹ SLÁMOVÁ, Hana, Návrh bakalářského studijního programu pro informační profesionály, s. 8

⁵² V tomtéž, s. 9

4.4 Informační výchova a informační gramotnost

V oblasti informační gramotnosti je tvořena řada programů pro její zdokonalování. Tyto programy nejsou „závaznými normami odpovědných vládních orgánů, ale jsou tvořeny... v rámci aktivit příslušných vzdělávacích a jiných institucí.“⁵³

Podle průzkumu Ministerstva informatiky je zaznamenávána nejnižší míra informační gramotnosti u „lidí s nižším vzděláním, lidí žijících mimo velké aglomerace, u žen na mateřské dovolené, lidí ze sociálně slabšího prostředí i hendikepovaných občanů“.⁵⁴

Zvyšování informační gramotnosti je otázka, která je v mnoha zemích řešena organizovaně a také v České republice je snaha o spolupráci a jednotné směřování v dané oblasti. „Rozvoj informační gramotnosti ve všech věkových kategoriích, příprava na celoživotní učení“... „to vše jsou oblasti, ve kterých by informační instituce měly hrát klíčovou roli“, uvádí **Landová**.⁵⁵ Dále uvádí, která témata informační vědy pokládá za nejvýznamnější z hlediska vzdělání⁵⁶:

- sociologie
- psychologie
- pedagogika
- politologie
- veřejná politika
- právo
- filozofie
- informační a komunikační technologie
- teorie kultury a management kulturních institucí
- ekonomie

⁵³ VACATA, Libor. Aktuální programy rozvoje informační gramotnosti u nás a v zahraničí

⁵⁴ SLÁMOVÁ, Hana, Návrh bakalářského studijního programu pro informační profesionály, s. 10

⁵⁵ LANDOVÁ, Hana, Vzdělávací aspekty informační vědy a informační profese, s. 30

⁵⁶ V tomtéž, s. 31

Do řešení problematiky informační gramotnosti se zapojuje také vláda České republiky – roku 2003 byl zahájen Národní program počítačové gramotnosti, který měl za cíl přiblížit naprostým začátečníkům práci s počítači.⁵⁷

4.4.1 Pracovní skupina pro informační výchovu a informační gramotnost na VŠ

Pracovní skupina pro informační výchovu a informační gramotnost na VŠ byla vytvořena jako pracovní orgán Oborové sekce pro vysokoškolské knihovny Rady vysokých škol. Její založení iniciovali pracovníci knihoven ČVUT. Výsledkem této skupiny je elektronická konference „VÝCHOVA“, do které jsou zapojeni zástupci knihoven, českých a moravských univerzit, kromě jiných také zástupci Ústavu informačních studií FF UK.⁵⁸ Tato pracovní skupina preferovala jako „*hlavní cíle*“⁵⁹:

- podporovat aktivity vysokoškolských knihoven v oblasti informační výchovy...
- vytvořit zázemí pro pracovníky knihoven..., usnadnit jim tvorbu jejich koncepce
- sdílet zkušenosti získané v přípravě i provádění informační výchovy ve všech jejích formách
- přispět k začleňování informační výchovy do učebních programů vysokých škol...
- spolupracovat při vytváření on-line kurzů informační výchovy...
- udržovat přehled o stavu informační výchovy a informační gramotnosti na vysokých školách u nás i v zahraničí

⁵⁷ SLÁMOVÁ, Hana, Návrh bakalářského studijního programu pro informační profesionály, s. 10

⁵⁸ LANDOVÁ, Hana, Kdo, kde a jak řeší problém informační gramotnosti?

⁵⁹ DOMBROVSKÁ, Michaela [et al.], Informační gramotnost - teorie a praxe v ČR

Roku 2002 se tato skupina stala odbornou komisí Asociace knihoven vysokých škol České republiky „pod názvem odborná komise pro informační výchovu a informační gramotnost na vysokých školách“.⁶⁰

4.4.2 Společnost pro rozvoj informační gramotnosti

Rozvoji informační gramotnosti se u nás věnuje Společnost pro rozvoj informační gramotnosti (SPRIG). Toto občanské sdružení bylo založeno roku 2000. Zabývá se především oblastí informačního auditu a seznamuje odborníky s oborovými informačními zdroji a možnostmi jejich využívání.

Obr. 6 Logo SPRIG⁶¹

Mezi nejvýznamnější projekty z hlediska rozvoje informační gramotnosti na vysokých školách patří koncepce Odborné komise pro informační vzdělávání a informační gramotnost na vysokých školách (IVIG). Na této koncepci spolupracuje sdružení SPRIG spolu s Ústavem informačních studií a knihovnictví FF UK a Asociací knihoven vysokých škol ČR. Na téma informační výchovy a gramotnosti byly pořádány také odborné semináře IVIG.

4.5 Projekty v oblasti informačního vzdělávání

4.5.1 Návrh bakalářského studijního programu pro informační profesionály

Ve své disertační práci se Slámová opírá o cíle tzv. lisabonského procesu, který přistupuje k znalostem jako k „nástroji, pomocí něhož lze dosahovat růstu produktivity práce a celkové vzdělanosti“.⁶² Informační profesionál má podle dalších tezí hlavně „sloužit rozvoji informační společnosti“.⁶³

⁶⁰ DOMBROVSKÁ, Michaela [et al.], Informační gramotnost - teorie a praxe v ČR

⁶¹ Společnost pro rozvoj informační gramotnosti (<http://www.sprig.cz/>)

⁶² SLÁMOVÁ, Hana, Návrh bakalářského studijního programu pro informační profesionály, s. 8

⁶³ V tomtéž, s. 12

Základem studijního programu je vymezení „*klíčových kompetencí*“, které „*představují... soubor vědomostí, dovedností a postojů, které potřebuje každý jedinec pro své osobní naplnění a rozvoj, pro zapojení se do společnosti a úspěšnou zaměstnatelnost*“.⁶⁴

4.5.2 Evropský průvodce kompetencemi v oboru knihovnických a informačních služeb

Tento průvodce „dokládá různost názorů na to, jak je termín informační profesionál různě vykládán.“⁶⁵ K popisu profilu informačního profesionála ale používá pojmy „kompetence a schopnosti“⁶⁶.

4.5.3 American Library Association (ALA)

Americká knihovnická asociace (ALA) je sdružení amerických knihovníků, které akredituje vzdělávací programy a je velmi uznávanou u odborné veřejnosti. Informační povolání rozděluje na několik stupňů:⁶⁷

- **knihovnický asistent a technik** (Library Assistant and Technician) – nejsou nutné zkušenosti v praxi; stačí středoškolské vzdělání či odborný kurz
- **knihovník** (Librarian) – doporučovány jsou zkušenosti s prací dobrovolného knihovníka či asistenta, práce na projektech, vzdělání by mělo být minimálně bakalářské
- **manažer knihovny** (Library Manager) – měl by mít 4-10 let praxe jako knihovník, podle velikosti knihovny, několik let řídicí práce, potvrzení o návštěvách konferencí a workshopů; vzdělání alespoň bakalářské

⁶⁴ SLÁMOVÁ, Hana, Návrh bakalářského studijního programu pro informační profesionály, s. 46

⁶⁵ V tomtéž, s. 79

⁶⁶ V tomtéž, s. 79

⁶⁷ V tomtéž, s. 51

- **ředitel knihovny** (Library Direktor) – 10 let praxe na pozici manažera nebo zkušenosti z administrativy, potvrzení o návštěvách konferencí a workshopů; bakalářské vzdělání
- **jiný profesionál** (Other Professional) – obecné porozumění práce knihovny, nejde o typického knihovníka; vysokoškolské vzdělání či certifikát

Jde o velmi propracované dělení informačních profesí a přehled kompetencí, ale toto pojetí „*představuje informační profesi především jako knihovnickou*“⁶⁸, To je poněkud omezený pohled, neboť „*moderní informační profesi*“⁶⁹ nelze zúžit jen na knihovníky.

⁶⁸ SLÁMOVÁ, Hana, Návrh bakalářského studijního programu pro informační profesionály, s. 54

⁶⁹ VLASÁK, Rudolf, Informační sektor, informační profese a informační vzdělávání

5. Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR

Svaz knihovníků a informačních pracovníků České republiky (SKIP) je dobrovolná profesní organizace sídlící v pražském Klementinu, jejím předsedou je **Vít Richter**. SKIP má charakter občanského sdružení, které je organizováno na regionálním principu (11 regionálních výborů). Nezávisle na regionálním členění ve SKIP působí 9 sekcí, klubů a komisí. Největší sekcí je Klub dětských knihoven. Členem SKIP může být každý občan České republiky, který je nebo byl profesně činný v knihovnách a informačních střediscích, student knihovnicko-informační školy nebo cizí státní občan na základě souhlasu předsednictva výkonného výboru SKIP. Členem SKIP se může stát také knihovna či knihovnicko-informační instituce.

Obr. 7: Logo SKIP⁷⁰

SKIP byl založen roku 1968, v době, kdy bylo potřeba vytvořit organizaci sdružující knihovníky a vědecko-informační pracovníky. Toto sdružení mělo pomoci při rozvoji československé informační soustavy. Předsedou přípravného výboru, který měl více než třicet členů, byl **Jiří Cejpek**. V prosinci roku 1968 se v Městské knihovně v Praze konal ustavující sjezd za účasti delegátů zastupujících více než 2000 přihlášených členů. SKIP začal vydávat vlastní časopis – Bulletin SKIP - který je v současnosti vydáván 4krát ročně. Roku 1970 byl svaz rozpuštěn na základě likvidačního výměru Ministerstva vnitra ČSSR, ale v roce 1990 byl znovu obnoven za účasti většiny zakládajících členů. V roce 2002 byla se SKIP z důvodu „personálního propojení a překrývání obou organizací“⁷¹ sloučena Asociace knihoven ČR.

⁷⁰ Svaz knihovníků a informačních pracovníků (<http://skip.nkp.cz/>)

⁷¹ BALÍK, Vojtěch, Ke sloučení Asociace knihoven ČR a Svazu knihovníků a informačních pracovníků ČR

Mezi hlavní cíle SKIP patří odborná příprava specialistů a zvyšování úrovně knihovnicko-informační práce. Soustředí se na oblast rozvoje, legislativy a spolupráce. Zaměřuje se také na celoživotní vzdělávání, a to především formou odborných akcí. SKIP se podílí na konání celostátní konference „Knihovny současnosti“, pořádá propagační akce „Týden knihoven“, akce podporující dětské čtenářství „Noc s Andersenem“ a mnoho dalších. Spolupracuje se vzdělávacími institucemi a jinými domácími i zahraničními organizacemi v knihovnicko-informační sféře. Výkonný výbor SKIP uděluje knihovníkům a informačním pracovníkům cenu za dlouholetou vynikající činnost v oboru knihovnictví. SKIP také organizuje soutěž o nejlepší webovou prezentaci knihovny „BIBLIOWEB“.

5.1 Mezinárodní spolupráce

SKIP je od roku 1990 členem Mezinárodní federace knihovnických spolků a institucí (International Federation of Library Associations and Institutions – IFLA)⁷². Jejím členem byl i v letech 1968-1970. Každý národní člen má právo volné registrace ve čtyřech sekcích IFLA – pro veřejné knihovny, výchovu a vzdělávání, informační technologie a pro dodávání a sdílení zdrojů – a automaticky také v sekci pro řízení knihovnických spolků (Management of Library Associations). SKIP je v těchto sekcích registrován. IFLA každoročně pořádá generální konferenci a zasedání Rady IFLA, v roce 2003 se tato konference poprvé konala jako Světový knihovnický a informační kongres. Poslední se konal roku 2008 v Québecu (Kanada), následující se uskuteční v srpnu 2009 v Milánu (Itálie).

SKIP aktivně spolupracuje se zahraničními knihovnickými spolky a sdruženími na Slovensku, v Rakousku, Německu, Polsku, Maďarsku a Francii a podílí se zejména na evropských projektech CECUP, CELIP, DECIDoc, CERTIDoc aj. Členové SKIP se zúčastňují mnoha zahraničních odborných akcí, reprezentují SKIP a následně předávají informace a poznatky v cestovních zprávách nebo v člancích, které jsou publikovány v knihovnických časopisech.

Jedná se především o akce IFLA, mezinárodní konference a semináře a účast na zasedáních v rámci evropských projektů. Nejčastějším zástupcem SKIP na těchto

⁷² International Federation of Library Associations and Institutions (<http://www.ifla.org/>)

akcích bývá čestná předsedkyně SKIP Jarmila Burgetová. **Jarmila Burgetová** se díky znalosti několika světových jazyků významně uplatňuje na mezinárodním poli, pravidelně přispívá do Bulletinu SKIP a dalších odborných periodik.

5.2 Projekty

5.2.1 CECUP a CELIP

Sdružení Evropská kancelář knihovnických, informačních a dokumentačních spolků (The European Bureau of Library, Information and Documentation Associations - EBLIDA)⁷³ podporuje zájmy a cíle knihovnicko-informační profese. Ve spolupráci s Komisí Evropské unie a dalšími evropskými organizacemi vytváří různé projekty, nejčastěji zaměřené na autorská práva a licenční smlouvy.

Jedním z takovýchto projektů, na kterých spolupracoval také SKIP, byl projekt CECUP (Central and Eastern European Copyright User Platform), soustředěný na autorská práva. Projekt započal roku 1997 a uzavřen byl v roce 1999.

Nástupcem CECUP se stal projekt CELIP (Central and Eastern European Licensing Information Platform), který byl zaměřen na „*vyjasnění podmínek licenčních smluv, které uzavírají knihovny s majiteli autorských práv a práv souvisejících při zpřístupňování elektronických zdrojů uživatelům v zemích střední a východní Evropy, které jsou kandidáty vstupu do Evropské unie*“.⁷⁴ Tento projekt byl rozvíjen v letech 2000-2001.

5.2.2 Projekt DECIDoc

Projekt „Rozvoj evropských kompetencí v oblasti informací a dokumentace“ (Développer les Eurocompétences pour l'Information et Documentation – DECIDoc) byl naplno zahájen roku 1997. Jeho ukončení bylo předpokládáno pro rok 1999.

Program byl iniciován Evropskou radou pro asociace informačních pracovníků (The European Council for Information Associations – ECIA) a jeho

⁷³ The European Bureau of Library, Information and Documentation Associations (<http://www.eblida.org/>)

⁷⁴ BOHÁČEK, Martin, Druhé zasedání Steering Group CELIP

hlavním koordinátorem se stal člen ECIA, Spolek francouzských dokumentaristů (Association des Professionnels de l'Information et de la Documentation - ADDBS).

DECIDoc patřil do evropského programu Leonardo da Vinci, jehož „obecné charakteristiky“ je v programu DECIDoc „možno v plné míře rozpoznat“⁷⁵.

Leonardo da Vinci je projektem Národní agentury pro evropské vzdělávací programy (NAEP)⁷⁶. Zaměřuje se na výukové a vzdělávací potřeby v odborném vzdělávání. Do programu se mohou zapojit vzdělávací instituce a organizace, různá sdružení, podniky, subjekty zabývající se konzultacemi a poradenstvím, subjekty zabývající se celoživotním vzděláváním, vysokoškolské instituce i neziskové organizace, vždy však s titulem právnické osoby. Program Leonardo da Vinci je významný svým „nadnárodním charakterem“.⁷⁷ Zapojeno je v něm 27 členských států Evropské unie, Norsko, Lichtenštejnsko, Island a Turecko.

DECIDoc se zabýval především stanovením evropského rejstříku kompetencí pracovníků ve sféře knihovnických a informačních služeb. SKIP se do projektu zapojil v roce 1998, s příslibem spolupráce Ústavu informačních studií a knihovnictví FF UK. SKIP se podílel na přípravě a zajistil vydání českého překladu Evropského rejstříku kompetencí. Eurosměrnice KIS (Euroguide LIS) vydal SKIP pod názvem Průvodce dovednostmi evropských odborných pracovníků v oboru knihovnických a informačních služeb. Projekt byl ukončen roku 2001.

Na vytváření Eurosměrnice se podílely organizace z Belgie, České republiky, Francie, Německa, Portugalska, Rumunska, Španělska, Švýcarska a Velké Británie. Eurosměrnice byla vydána v anglickém a francouzském originálu, další jazykové verze si ostatní členové projektu upravili sami tak, aby překlad zcela souhlasil s originálem.

Eurosměrnice KIS⁷⁸ nejprve shrnuje pojetí pojmu „profese“ v textu publikace. Okruhy odborných dovedností zahrnují 30 kompetencí, které lze členit na 4 skupiny.

⁷⁵ BURGETOVÁ, Jarmila, Odborné znalosti a dovednosti v oboru knihovnických a informačních služeb – výsledky projektu DECIDoc, s. 170

⁷⁶ Národní agentura pro evropské vzdělávací programy (<http://www.naep.cz/>)

⁷⁷ BURGETOVÁ, Jarmila, Odborné znalosti a dovednosti v oboru knihovnických a informačních služeb – výsledky projektu DECIDoc, s. 169

⁷⁸ Průvodce znalostmi a dovednostmi evropských odborných pracovníků v oboru knihovnických a informačních služeb

Skupina A (E01-E10) se vztahuje ke kompetencím specifickým pro knihovnické a informační služby (KIS), skupina B (E11-E19) zahrnuje komunikační dovednosti, skupina C (E20-E29) se zabývá řídicími a organizačními znalostmi a skupina D (E30) uvádí další oblasti znalostí užitečných pro rozvoj KIS.

Každá z kompetencí je uváděna ve čtyřech úrovních – povědomí, znalost praxe a pracovních postupů, efektivní využití nástrojů a efektivní využití metodologií. Každý okruh kompetence je tak podrobně rozebrán⁷⁹:

Okruhy odborných dovedností

- E01 Jednání s uživateli a klienty
- E02 Znalost prostředí knihovnických a informačních služeb (KIS)
- E03 Znalost evropského administrativního a právního systému řízení a správy informační oblasti
- E04 Určování a ověřování informačních zdrojů
- E05 Budování a správa fondů
- E06 Fyzické zacházení s dokumenty
- E07 Analýza a prezentace informací
- E08 Pořádání a ukládání informací
- E09 Vyhledávání informací
- E10 Forma a prezentace informací

- E11 Ústní informace
- E12 Písemný styk
- E13 Používání cizího jazyka
- E14 Komunikace zvukem a obrazem
- E15 Mezilidská komunikace
- E16 Institucionální komunikace
- E17 Informační technologie: počítače
- E18 Informační technologie: telekomunikace
- E19 Výrobní a publikační systémy

- E20 Administrativní práce
- E21 Marketingové techniky
- E22 Komerční pracovní postupy
- E23 Nákupní a dodavatelské postupy
- E24 Techniky mikroekonomického řízení

⁷⁹ V tomtéž, s. 13-44

- E25 Techniky instalace, zařizování a vybavení informačního pracoviště
 - E26 Techniky plánování a řízení projektů
 - E27 Diagnostické a hodnotící metody
 - E28 Techniky řízení lidských zdrojů
 - E29 Řízení vzdělávacích aktivit
- E30 Další oblasti znalostí užitečných pro rozvoj KIS

Směrnice dále definuje 15 schopností (psychických předpokladů), které vycházejí z přirozených a osvojených dovedností⁸⁰:

Hlavní schopnosti

1. Adaptabilita
2. Analytické schopnosti
3. Předvídavost
4. Komunikační schopnosti
5. Schopnost kritického hodnocení
6. Zvídavá mysl
7. Rozhodnost
8. Schopnost naslouchání
9. Týmový duch
10. Iniciativa
11. Organizační schopnosti
12. Didaktická vnímavost
13. Vyrvalost
14. Preciznost
15. Schopnost vyvozovat závěry

Rejstřík kompetencí připouští jistá omezení a je stále otevřen diskuzi. Podmínky v jednotlivých zemích i organizacích jsou různé, proto mnohé definice nemusí být dostatečně výstižné pro všechny. Celá problematika kompetencí se nachází ve stadiu experimentů a neustálého vývoje.

5.2.3 CERTIDoc

Roku 2003 navázal na projekt DECIDoc Evropský program certifikace odborné kvalifikace informačních a dokumentačních pracovníků (CERTIDoc), jehož

⁸⁰ Průvodce znalostmi a dovednostmi evropských odborných pracovníků v oboru knihovnických a informačních služeb, s. 45-47

cílem byla implementace evropského systému certifikace informačních pracovníků na základě rozvoje a upřesňování dovedností a schopností pracovníků v informační sféře stanovených v Eurorejstříku. Projekt probíhal opět za účasti SKIP. V rámci CERTIDoc bylo připraveno druhé dvousvazkové vydání Eurorejstříku. První svazek obsahuje rozsáhlý vysvětlující text, který první vydání postrádalo a doplněn je také o slovník pojmů a podrobný předmětový rejstřík. Druhý svazek se zabývá výkladem čtyř úrovní kvalifikace. Český překlad vyšel roku 2006 pod názvem Evropský průvodce kompetencemi v oboru knihovnických a informačních služeb.

Nový průvodce představuje 33 okruhů kompetencí rozdělených do 5 skupin – informace (I), technologie (T), komunikace (C), řízení (M), kompetence z ostatních oborů (S). Každý okruh kompetence je definován příklady podle čtyř úrovní⁸¹:

Okruhy kompetence

Skupina I - INFORMACE

- I01 Vztahy s uživateli a klienty
- I02 Porozumění prostředí knihovnických a informačních služeb (KIS)
- I03 Aplikace práva na informace
- I04 Řízení znalostí
- I05 Identifikace a hodnocení informačních zdrojů
- I06 Analýza a prezentace informací
- I07 Vyhledávání informací
- I08 Budování a správa fondů
- I09 Doplnování fondů
- I10 Fyzické zacházení s dokumenty
- I11 Zařízení a vybavení
- I12 Produkty a služby

Skupina T - TECHNOLOGIE

- T01 Počítačové informační systémy
- T02 Počítačové aplikace
- T03 Publikování a vydávání
- T04 Technologie internetu
- T05 Informační a komunikační technologie

Skupina C - KOMUNIKACE

- C01 Ústní komunikace
- C02 Písemná komunikace
- C03 Audiovizuální komunikace
- C04 Komunikace pomocí počítače

⁸¹ Evropský průvodce kompetencemi v oboru knihovnických a informačních služeb, s. 35-96

- C05 Používání cizího jazyka
- C06 Mezilidská komunikace
- C07 Institucionální komunikace

Skupina M – ŘÍZENÍ

- M01 Globální řízení informací
- M02 Marketing
- M03 Prodej a šíření
- M04 Řízení rozpočtu
- M05 Projektové řízení a plánování
- M06 Diagnostika a hodnocení
- M07 Řízení lidských zdrojů
- M08 Vzdělávání a školení

Skupina S – OSTATNÍ (VĚDNÍ) OBORY

- S01 Dodatkové okruhy

Dále je představeno 20 hlavních schopností seskupených do šesti možných zaměření⁸²:

Požadované schopnosti

A – Osobní vztahy

1. Samostatnost
2. Komunikační schopnosti
3. Pohotovost, vstřícnost
4. Empatie
5. Schopnost týmové spolupráce
6. Schopnost vyjednávání
7. Pedagogické schopnosti

B – Průzkum

1. Zvědavost

C - Analýza

1. Schopnost provádět analýzu
2. Schopnost kritického hodnocení
3. Schopnost vyvozovat závěry

D - Komunikace

1. Takt, diskrétnost
2. Pohotovost

E - Řízení

1. Vytrvalost

⁸² Evropský průvodce kompetencemi v oboru knihovnických a informačních služeb, s. 99-102

2. Preciznost

F – Organizace

1. Flexibilita, přizpůsobivost
2. Předvídavost
3. Rozhodnost
4. Iniciativa
5. Organizační schopnosti

Ve druhém svazku Evropského průvodce kompetencemi v oboru knihovnických a informačních služeb jsou představeny 4 úrovně klasifikace⁸³:

1. Asistent v informačních službách
2. Technik v informačních službách
3. Manažer v informačních službách
4. Expert v informačních službách

Úroveň klasifikace bere v potaz kompetence jedince, úroveň složitosti různých úkolů, za které je zodpovědný a stupeň jeho samostatnosti, rozhodnosti a předvídavosti.

⁸³ Evropský průvodce kompetencemi v oboru knihovnických a informačních služeb, s. 132

6. Česká informační společnost

Česká informační společnost, o.s. (ČIS) je dobrovolným zájmovým sdružením občanů, odborníků v oblasti práce s informacemi. Česká informační společnost byla založena roku 1990. Stala se jednou ze zakládajících společností Českého svazu vědecko-technických společností (ČSVTS). V roce 2008 byl oficiální název změněn na „Česká informační společnost, o.s.“. Členové společnosti jsou registrováni u zastupitelstva nebo v pobočce. V době svého vzniku měla ČIS několik poboček, v současné době je pouze pobočka při Národním archivu.

Obr. 8: Logo ČIS⁸⁴

V období let 1996-2001 pořádala ČIS třicet přednášek pod názvem Infoparty, které se zaměřovaly na témata provozování informačních systémů, informačních služeb, oblasti informačních zdrojů ve světových databázových centrech atp. ČIS uskutečnila také tematické zájezdy do zahraničí a řadu akcí. V letech 1992-2002 byl vydáván občasník Zpravodaj ČIS, který informoval o činnosti společnosti.

V současné době má ČIS tři sekce – Informace ve zdravotnictví, Sekce pro informační vzdělávání a Katalogizační komise ČIS a SKIP Praha. Katalogizační komise se zabývá problémy plynoucími z praxe jmenného popisu v akademických a specializovaných knihovnách. Sleduje zahraniční trendy katalogizace a zabývá se jejich implementací do českého prostředí.

⁸⁴ Česká informační společnost, o.s. (<http://www.cisvts.cz/>)

6.1 Projekty a akce

ČIS spolupracuje se Státní technickou knihovnou (STK) na harmonizaci databáze personálních autorit STK. Tento projekt má návazně umožnit import autoritních záznamů z databáze OCLC a má vytvořit také podmínky pro projekt automatického čištění rejstříku na bázi výsledků projektů VIAF (Virtual International Authority File). ČIS se podílí na organizaci Jinonických informačních pondělků a pořádání konference IKI.

6.1.1 Konference IKI

Konference Informace, konkurenceschopnost, inovace (IKI) pořádá ČIS a Ústav informačních studií a knihovnictví Filozofické fakulty UK v Praze (ÚISK). Její druhý ročník se konal v lednu 2009 v areálu ÚISK. Konference IKI má za cíl představit nové obzory a využití informačních služeb, přispět ke zlepšení spolupráce mezi informačními profesionály a firmami a také k rozvoji informační společnosti.

6.1.2 Jinonické informační pondělky

ČIS spolupracuje s ÚISK na pořádání Jinonických informačních pondělků. Jde o cyklus přednášek určených studentům (výběrový seminář), odborníkům z praxe i ostatním zájemcům. Tyto přednášky doplňují a rozšiřují předměty vyučované ÚISK. Přednášejícími jsou doktorandi ústavu i osobnosti oboru.

Program přednášek Jinonických informačních pondělků v letním semestru 2008/2009⁸⁵:

9. března – Michał Białowas

Název: Wrocław University Library – preview

16. března – Brigitte Yoerg

Název: Common European Research Information Format (CERIF) and Research Information Interchange

23. března – Jakub Petřík

Název: Systém AquaBrowser

30. března – Ondřej Černoš

⁸⁵ Ústav informačních studií a knihovnictví (<http://uisk.ff.cuni.cz/>)

Název: Sémantický web

6. dubna – Vlastimil Ježek

Název: Střepiny chobotnice aneb Národ sobě

20. dubna – Dominik Fellner

Název: Digitální portfolio

27. dubna – Martin Svoboda

Název: Budoucnost knihoven a jak koncipovat knihovny pro budoucnost

4. května – Lenka Hořínková Kouřilová

Název: Hermeneutika virtuálních komunit

11. května – Anna Stöcklová

Název: Jak vytvořit prezentaci - tipy a triky

7. Závěr

Cílem bakalářské práce byla charakteristika postavení informačního pracovníka v dnešní společnosti.

V úvodu jsem stručně nastínila problematiku a současnou situaci vývoje informační profese a informačního vzdělávání tak, jak se jimi v bakalářské práci dále zabývám. Zaměřila jsem se taktéž na rozdílnost pojmů „informatika“ a „informační věda“.

Ve druhé kapitole jsem se soustředila na základní pojmy a podala zde charakteristiku pojmenování jednotlivých informačních profesí, které se v České republice nejčastěji vyskytují. Objasněny byly také pojmy vztahující se k oblasti informačního vzdělávání a zmíněny byly kompetence informačních pracovníků.

Třetí kapitolu jsem zahájila stručnou historií informačních studií v České republice od prvních knihovnických kurzů po dnešní činnost Ústavu informačních studií a knihovnictví. Popsáním současné koncepce informačního vzdělání v České republice jsem se přesunula ke zmínění akreditovaných studijních programů oboru Informační studia a knihovnictví. Uplatnění kvalifikovaných informačních profesionálů jsem rozebírala zejména v souvislosti se zvyšováním informační gramotnosti a výčtem oblastí, ve kterých se studenti informačních studií mohou následně realizovat. V tomto směru bylo třeba nastínit také téma kompetencí informačních pracovníků, na které jsem navázala v dalších kapitolách přehledem nejvýznamnějších projektů, kterých se Česká republika v této oblasti zúčastnila. K tématu informační výchovy a informační gramotnosti jsem uvedla projekty Pracovní skupiny pro informační výchovu a informační gramotnost na VŠ a Společnosti pro rozvoj informační gramotnosti. Z projektů týkajících se informačního vzdělávání jsem zmínila Návrh bakalářského studijního programu pro informační profesionály,⁸⁶ Evropského průvodce kompetencemi v oboru knihovnických a informačních služeb, který je podrobněji představen ve čtvrté kapitole a charakteristiky informačních profesí podle ALA.

⁸⁶ SLÁMOVÁ, Hana, Návrh bakalářského studijního programu pro informační profesionály

Čtvrtá kapitola se zabývala Svazem knihovníků a informačních pracovníků České republiky, charakteristikou svazu a jeho nejzajímavějšími akcemi a projekty. Zmínila jsem mezinárodní spolupráci a projekty spojené s autorskými právy, licenčními smlouvami a zejména s vývojem kompetencí informačních pracovníků.

V páté kapitole jsem představila Českou informační společnost a její hlavní roli pro informační profesi, včetně jejích nejvýznamnějších projektů.

Při analýze pojmu informační profese jsem zásadním tématem shledala kompetence informačních pracovníků. Jde o velmi diskutované a obtížně identifikovatelné téma, které je však důležité pro uplatnění informačních pracovníků v praxi. V tomto směru je také potřeba zaměřovat se co nejvíce na celoživotní vzdělávání, zvyšování informační gramotnosti a rozšiřování praktických znalostí – to vše může pro informační profesionály znamenat mnohem širší možnosti uplatnění do budoucna.

Seznam použitých zdrojů

- BALÍK, Vojtěch. Ke Sloučení Asociace knihoven ČR a Svazu knihovníků a informačních pracovníků ČR. *Ikaros* [online]. 2002, roč. 6, č. 8 [cit. 2009-05-05]. Dostupný také na WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/984>>. ISSN 1212-5075.
- BOHÁČEK, Martin. Druhé zasedání Steering Group CELIP. *Národní knihovna*. 2001, roč. 12, č. 4, s. 266-268. Dostupný také na WWW: <<http://full.nkp.cz/nkkr/NKKR0104/0104266.html>>. ISSN 1214-0678.
- BOHÁČEK, Martin; SVOBODA, Martin. Na téma autorské právo v Evropské unii. *Ikaros* [online]. 2002, roč. 6, č. 12 [cit. 2009-05-08]. Dostupný také na WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/1223>>. ISSN 1212-5075.
- BRATKOVÁ, Eva. *Metody citování literatury a strukturování bibliografických záznamů podle mezinárodních norem ISO 690 a ISO 690-2 : metodický materiál pro autory vysokoškolských kvalifikačních prací* [online]. Verze 2.0, aktualiz. a rozšíř. Praha : Odborná komise pro otázky elektronického zpřístupňování vysokoškolských kvalifikačních prací, Asociace knihoven vysokých škol ČR, 2008-12-22 [cit. 2009-04-18]. 60 s. Dostupný z WWW: <<http://www.evskp.cz/SD/4c.pdf>>.
- BURGETOVÁ, Jarmila. Kompetence informačních pracovníků v Evropě. *Čtenář*. 1999, roč. 51, č. 12, s. 348-349. ISSN 0011-2321.
- BURGETOVÁ, Jarmila. Odborné znalosti a dovednosti v oboru knihovnických a informačních služeb – výsledky projektu DECIDoc. *Národní knihovna* [online]. 2001, roč. 12, č. 3, s. 169-174 [cit. 2009-05-06]. Dostupný také na WWW: <<http://knihovna.nkp.cz/NKKR0103/0103169.html>>. ISSN 1214-0678.
- BURGETOVÁ, Jarmila. Rozvoj evropských kompetencí v oblasti informací a dokumentace – projekt DECIDoc. In *Inforum. 2001 : 7. konference o profesionálních informačních zdrojích* [online]. Praha : Albertina Icome Praha, 29. – 31. května 2001 [cit. 2009-05-08]. Dostupný na WWW: <<http://www.inforum.cz/archiv/inforum2001/prispevky/burgetova.htm>>.

- CEJPEK, Jiří. *Informace, komunikace a myšlení : úvod do informační vědy*. Praha : Karolinum, 1998. 179 s. ISBN 80-7184-767-4.
- CEJPEK, Jiří. Tři sondy do padesátiletého vývoje studijního oboru „informační studia a knihovnictví“. *Národní knihovna* [online]. 2000, roč. 11, č. 4, s. 135-146 [cit. 2009-04-19]. Dostupný také na WWW: <<http://knihovna.nkp.cz/Nkkr0004/0004135.html>>. ISSN 1214-0678.
- *Česká informační společnost, o.s.* [online]. Praha : Česká informační společnost, 2009 [cit. 2009-05-08]. Dostupný na WWW: <<http://www.cisvts.cz/>>.
- ČSN ISO 690 (01 0197). *Dokumentace – Bibliografické citace – Obsah, forma a struktura*. Praha : Český normalizační institut, 1996. 31 s.
- ČSN ISO 690-2 (01 0197). *Informace a dokumentace – Bibliografické citace – Část 2: Elektronické dokumenty nebo jejich části*. Praha : Český normalizační institut, 2000. 22 s.
- DOMBROVSKÁ, Michaela; LANDOVÁ, Hana; TICHÁ, Ludmila. Informační gramotnost – teorie a praxe v ČR. *Národní knihovna*. [online] 2004, roč. 15, č. 1, s. 7-18. [cit. 2009-04-19]. Dostupný na WWW: <<http://knihovna.nkp.cz/NKKR0401/0401007.html>>. ISSN 1214-0678.
- DOSTÁL, Jiří. Informační a počítačová gramotnost – klíčové pojmy informační výchovy. In *Infotech 2007 – moderní informační a komunikační technologie ve vzdělávání*. Olomouc : Votobia, 2007. s. 60-65. ISBN 978-80-7220-301-7.
- *Evropský průvodce kompetencemi v oboru knihovnických a informačních služeb*. Praha : Svaz knihovníků a informačních pracovníků, 2006. 137 s. Aktuality SKIP, sv. 23. Dostupný na WWW: <http://skip.nkp.cz/KeStazeni/Pruvodce_kompetencemi2007.pdf>. ISBN 80-85851-17-2.
- *Slezská univerzita v Opavě. Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě* [online]. Opava : Slezská univerzita v Opavě, 2009 [cit. 2009-05-08]. Dostupné na WWW: <<http://www.fpf.slu.cz/>>.

- Google [online]. 2004. Palo Alto (CA, USA) : Google Inc., c2004 [cit. 2009-04-18]. Dostupný na WWW: <<http://www.google.com/>>.
- HUČÍNOVÁ, Lucie. Klíčové kompetence: 1. Nová výzva ve vzdělávání. *Učitelství listy* [online]. 2003/2004, č. 5, s. 4 [cit. 2009-04-19]. Dostupný na WWW: <<http://www.ucitelske-listy.cz/Ucitelskelisty/Ar.asp?ARI=102552&CAI=2147>>. ISSN 1210-6313.
- CHADIMOVÁ, Jana. Zdeněk Václav Tobolka. *Ikaros* [online]. 2005, roč. 9, č. 10 [cit. 2009-05-05]. Dostupný také na WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/2028>>. ISSN 1212-5075.
- *ISDP – Informační systém diplomových prací* [online]. Praha : ÚISK, 2009 [cit. 2009-05-08]. Dostupný na WWW: <<http://isdpc.alstanet.cz/Find.aspx?MenuItemID=15>>.
- JEDLIČKOVÁ, Petra. Informační specialista nebo knihovník? *Ikaros* [online]. 2000, roč. 4, č. 2 [cit. 2009-04-17]. Dostupný také na WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/523>>. ISSN 1212-5075.
- JEDLIČKOVÁ, Petra. Rozvoj lidských zdrojů v informační profesi je skutečně klíčový. *Ikaros* [online]. 1999, roč. 3, č. 10 [cit. 2009-04-17]. Dostupný také na WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/434>>. ISSN 1212-5075.
- JEDLIČKOVÁ, Petra. Řekl někdo nová média? *Ikaros* [online]. 2007, roč. 11, č. 1 [cit. 2009-04-17]. Dostupný také na WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/3803>>. ISSN 1212-5075.
- *Kabinet informačních studií a knihovnictví* [online]. Brno : KISK, 2004-2009 [cit. 2009-05-08]. Dostupný na WWW: <<http://kisk.phil.muni.cz/>>.
- *KKL : databáze knihovnické literatury* [online]. Praha : Národní knihovna České republiky, 1997- [cit. 2009-04-18]. Dostupné na WWW: <<http://sigma.nkp.cz/F/>>.
- KLIMEŠ, Lumír. *Slovník cizích slov*. 2., upravené vydání. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1983. XXIV, 790 s.

- *KTD : česká terminologická databáze z oblasti knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha : Národní knihovna České republiky, 2005- [cit. 2009-04-14]. Dostupné na WWW: <<http://sigma.nkp.cz/cze/ktid>>.
- LANDOVÁ, Hana, Kdo, kde a jak řeší problém informační gramotnosti? *Ikaros* [online]. 2002, roč. 6, č. 9 [cit. 2009-04-17]. Dostupný na WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/1052>>. ISSN 1212-5075.
- LANDOVÁ, Hana. *Vzdělávací aspekty informační vědy a informační profese*. Praha, 2008. 161 s. Disertační práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Vedoucí disertační práce PhDr. Richard Papík, Ph.D.
- LÉVY, Pierre. *Kyberkultura : zpráva pro Radu Evropy v rámci projektu „nové technologie : kulturní spolupráce a komunikace“*. Praha : Karolinum, 2000. 229 s. ISBN 80-246-0109-5.
- *Národní agentura pro evropské vzdělávací programy* [online]. Praha : Abeo, 2007-2009 [cit. 2009-05-08]. Dostupné na WWW: <<http://www.naep.cz/>>.
- *Národní knihovna České republiky* [online]. Praha : Národní knihovna ČR, 2006 [cit. 2009-05-08]. Dostupné na WWW: <<http://www.nkp.cz/>>.
- PAPÍK, Richard. Competitive Intelligence, informační služby, Internet a informační profese. *Ikaros* [online]. 2001, roč. 5, č. 4 [cit. 2009-04-14]. Dostupný také na WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/739>>. ISSN 1212-5075.
- PAPÍK, Richard. Kompetence, schopnosti a vlastnosti informačních profesionálů. *Ikaros* [online]. 2006, roč. 10, č. 11 [cit. 2009-04-17]. Dostupný také na WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/3690>>. ISSN 1212-5075.
- PAPÍK, Richard. Metody Competitive Intelligence na internetu. In *Konference Infomedia 98* [online]. 1998 [cit. 2009-04-19]. Dostupné na WWW: <<http://www.inforum.cz/archiv/infomedia98/pdf/papik.pdf>>.

- POJEROVÁ, Kateřina. Informační gramotnost – vědomosti a dovednosti pro život. *Ikaros* [online]. 2004, roč. 8, č. 1 [cit. 2009-04-19]. Dostupný na WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/1559>>. ISSN 1212-5075.
- POSPÍŠILOVÁ, Veronika; PŘIBYLOVÁ, Martina; SCHWARZ, Josef. Vzdělávání informačních pracovníků v Čechách. *Ikaros* [online]. 1999, roč. 3, č. 11 [cit. 2009-04-17]. Dostupný také na WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/447>>. ISSN 1212-5075.
- *Průvodce znalostmi a dovednostmi evropských odborných pracovníků v oboru knihovnických a informačních služeb : Eurosměrnice KIS*. Praha : Svaz knihovníků a informačních pracovníků, 1999. 51 s. Aktuality SKIP, sv. 17. Dostupný na WWW: <http://www.nkp.cz/o_knihovnach/konsorcia/skip/smernice.pdf>. ISBN 80-85851-10-5.
- PŘIBYLOVÁ, Martina. Socioekonomické postavení informačních profesionálů v dnešní společnosti: soukromý sektor. *Národní knihovna* [online]. 2000, roč. 11, č. 5-6 [cit. 2009-04-19]. Dostupné na WWW: <<http://knihovna.nkp.cz/Nkkr0005-6/0005-6212.html>>. ISSN 1214-0678.
- SLÁMOVÁ, Hana. *Návrh bakalářského studijního programu pro informační profesionály*. Praha, 2007. 299 s. Disertační práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Vedoucí disertační práce Doc. PhDr. Rudolf Vlasák.
- *Společnost pro rozvoj informační gramotnosti* [online]. Praha : SPRIG, 2000-2008 [cit. 2009-05-08]. Dostupné na WWW: <<http://www.sprig.cz/>>.
- *Svaz knihovníků a informačních pracovníků České republiky* [online]. Praha : SKIP, [2009] [cit. 2009-05-08]. Dostupné na WWW: <<http://skip.nkp.cz/>>.
- *Ústav informačních studií a knihovnictví* [online]. Praha : UISK, 2009 [cit. 2009-04-18]. Dostupné na WWW: <<http://uisk.ff.cuni.cz/>>.
- VACATA, Libor. *Aktuální programy rozvoje informační gramotnosti u nás a v zahraničí*. Praha, 2007. 96 s. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze,

Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Vedoucí diplomové práce Doc. PhDr. Rudolf Vlasák.

- VLASÁK, Rudolf. Informační sektor, informační profese a informační vzdělávání. *Národní knihovna*. 2001, roč. 15, č. 3, s. 159-168. Dostupný také na WWW: <<http://knihovna.nkp.cz/NKKR0103/0103159.html>>. ISSN 1214-0678.
- VLASÁK, Rudolf. Koncepce univerzitního vzdělávání informačních pracovníků. In *Inforum. 2001 : 7. konference o profesionálních informačních zdrojích* [online]. Praha : Albertina Icome Praha, 29. – 31. května 2001 [cit. 2009-04-18]. Dostupný na WWW: <<http://www.inforum.cz/archiv/inforum2001/prispevky/vlasak.htm>>.
- VLASÁK, Rudolf. S Ikarem do nového tisíciletí. *Ikaros* [online]. 2000, roč. 4, č. 1 [cit. 2009-04-18]. Dostupný na WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/157>>. ISSN 1212-5075.
- *Vyšší odborná škola informačních služeb* [online]. Praha : Vyšší odborná škola informačních služeb, [2008] [cit. 2009-04-25]. Dostupný na WWW: <<http://www.sks.cz/>>.
- VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie lidské komunikace*. Praha : Portál, 2000. 263 s. ISBN 80-7178-291-2.
- Wikipedie : otevřená encyklopedie [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikimedia Foundation, 2009 [cit. 2009-04-18]. Česká verze. Dostupná na WWW: <<http://cs.wikipedia.org/>>

Seznam obrazových příloh

Obr. 1: Logo Ústavu informačních studií a knihovnictví.....	16
Obr. 2: Budova Ústavu informačních studií a knihovnictví (Praha-Jinonice).....	17
Obr. 3: Logo Vyšší odborné školy informačních služeb.....	17
Obr. 4: Budova Filozoficko-Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity.....	18
Obr. 5: Logo Kabinetu informačních studií a knihovnictví Slezské univerzity.....	19
Obr. 6: Logo Společnosti pro rozvoj informační gramotnosti.....	24
Obr. 7: Logo Svazu knihovníků a informačních pracovníků České republiky.....	27
Obr. 8: Logo České informační společnosti.....	36

Seznam použitých zkratek

ADBS	Association des Professionnels de l'Information et de la Documentation (Spolek francouzských dokumentaristů)
ALA	American Library Association (Americká knihovnická asociace)
CECUP	Central and Eastern European Copyright User Platform
CELIP	Central and Eastern European Licensing Information Platform
CERTIDoc	Evropský program certifikace odborné kvalifikace informačních a dokumentačních pracovníků
CI	Competitive Intelligence
ČSVTS	Český svaz vědecko-technických společností
ČVUT	České vysoké učení technické
DECIDoc	Développer les Eurocompétences pour l'Information et Documentation (Rozvoj evropských kompetencí v oblasti informací a dokumentace)
ECIA	The European Council for information associations (Evropská rada pro asociace informačních pracovníků)
EBLIDA	The European Bureau of Library, Information and Documentation Associations (Evropská kancelář knihovnických, informačních a dokumentačních spolků)
FF UK	Filozofická fakulta Univerzity Karlovy
IFLA	International Federation of Library Associations and institutions (Mezinárodní federace knihovnických spolků a institucí)
IKI	Konference Informace, konkurenceschopnost, inovace
INSK	Informační studia a knihovnictví
IVIG	Odborná komise pro informační vzdělávání a informační gramotnost na vysokých školách
KISK	Kabinet informačních studií a knihovnictví
NAEP	Národní agentura pro evropské vzdělávací programy
OCLC	Online Computer Library Center
SKIP	Svaz knihovníků a informačních pracovníků
SPRIG	Společnost pro rozvoj informační gramotnosti
STK	Státní technická knihovna
TDKIV	Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy
VIAF	Virtual International Authority File
VOŠIS	Vyšší odborná škola informačních služeb

